

Uz sākumlapu>Ģimenes lietas un mantojums>Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības**Vecāku atbildība – bērna aizgādība un saziņas tiesības**

Īrija

1 Kāda ir juridiskā termina „vecāku atbildība” praktiskā nozīme? Kādas tiesības un pienākumus personai uzliek vecāku atbildība?

Juridiskais termins “vecāku atbildība”, ko Īrijā apzīmē ar terminu “aizbildnība”, nozīmē to, ka eksistē visi ar bērnu saistītie pienākumi un tiesības, kas piešķirti saskaņā ar likumu vai tiesas lēmumu, vai ievērojot juridisku vienošanos. Personai, kurai ir vecāku atbildība, ir aizgādības un saskarsmes tiesības, kā arī citas ar bērna interesēm saistītas tiesības.

2 Kam parasti tiek piešķirta vecāku atbildība par bērnu?

Laulībā esoši bērna vecāki parasti vecāku atbildību pār savu bērnu īsteno kopīgi. Ja vecāki nav laulībā, vispārējā gadījumā persona, kurai ir vecāku atbildība, ir māte, bet bioloģisko tēvu var iecelt par aizbildni ar vecāku vienošanos vai tiesas ceļā.

3 Vai vecāku vietā var iecelt citu personu, ja vecāki nespēj vai nevēlas uzņemties vecāku atbildību par savu bērnu?

Jā. Veselības dienesta pārvalde (*Health Service Executive*) ar Bērnu un ģimenes dienesta nodaļas *TUSLA* starpniecību var vērsties rajona tiesā, lai saņemtu šādus rīkojumus par to bērnu aprūpi, kuri nav sasnieguši 18 gadu vecumu. Izņēmuma apstākļos tiesa var iecelt aizbildni, kurš īsteno vecāku atbildības funkcijas, ja vecāks nevēlas vai nespēj to darīt. Vecāka nāves gadījumā var iecelt testamentāro aizbildni, ja tāds ir ticis noteikts ar testamentu vai kodicilu, vai arī aizbildni var iecelt tiesa. Ja šāda iecelšana nav notikusi, Veselības dienesta pārvalde (*Health Service Executive*) ar Bērnu un ģimenes dienesta nodaļas *TUSLA* starpniecību var vērsties rajona tiesā, lai saņemtu rīkojumus par to bērnu aprūpi, kuri nav sasnieguši 18 gadu vecumu, ja bērna vecāki ir miruši vai nespēj rūpēties par savu bērnu.

4 Kā tiek risināts jautājums par vecāku turpmāko atbildību, ja vecāku laulība tiek šķirta vai ja vecāki vairs nedzīvo kopā?

Ja bērna vecāki šķir laulību vai vairs nedzīvo kopā, aizgādības un saskarsmes kārtību var noteikt ar vecāku vienošanos. Ja vienošanos panākt nevar, vecāki var vērsties tiesā, lai tiesnesis izdotu rīkojumus par aizgādību vai saskarsmi. Ja abi vecāki ir bērna aizbildņi, šo faktu neietekmē laulības šķiršana vai nedzīvošana kopā, taču laulībā nedzīvojoša tēva aizbildnību tiesa var izbeigt sevišķos izņēmuma apstākļos un tikai tad, ja tas nepieciešams bērna interesēs.

5 Ja vecāki noslēdz vienošanos par vecāku atbildību, kādas formalitātes ir jāievēro, lai šī vienošanās būtu juridiski saistoša?

Vecākiem, kuri noslēdz vienošanos par vecāku atbildības jautājumu, šī vienošanās ir jāiesniedz tiesā un ir jāsaņem rīkojums, kas to atspoguļo, lai minētā vienošanās kļūtu juridiski saistoša. Tiesai ir jāgūst pārliecība, ka ar vienošanos pienācīgi tiek aizsargātas bērna intereses, un tiesa var atteikties izdot rīkojumu, ja tai nav pārliecības, ka viens vai abi vecāki pilda savus pienākumus pret bērnu. Ar šādu vienošanos nevar izbeigt neviena vecāka aizbildnības statusu.

6 Kādi ir alternatīvie konflikta ārpustiesas risināšanas līdzekļi, ja vecāki nevar vienoties par vecāku atbildības jautājumu?

Personas var izmantot tādas strīdu risināšanas metodes, kas nav juridiskas, piemēram, mediāciju vai konsultanta pakalpojumus.

7 Kādus jautājumus attiecībā uz bērnu var izlemt tiesnesis, ja vecāki iesniedz lietu tiesā?

Tiesnesis var lemt par visiem jautājumiem, kas attiecas uz bērna interesēm, tostarp, bet ne tikai, par aizbildnības, aizgādības un saskarsmes jautājumiem. Sk. arī 4. un 5. jautājumu iepriekš — tiesa nevar izbeigt laulībā esošu vecāku vai bioloģiskās mātes aizbildnību, tomēr tiesa var noteikt nosacījumus, saskaņā ar kuriem persona īsteno vecāku atbildību.

8 Ja tiesa nolemj nodot bērnu viena vecāka atsevišķā aizgādībā, vai tas nozīmē, ka viens no vecākiem var izlemt visus jautājumus attiecībā uz bērnu, iepriekš nekonsultējoties ar otru vecāku?

Nē. Lai gan vecāks, kuram vienīgajam ir aizgādības tiesības pār bērnu, var pieņemt lēmumus par bērna ikdienas aprūpi un kontroli, vecākam, kuram nav aizgādības tiesību, bet kurš ir bērna aizbildnis, ir tiesības tikt uzklautā visos jautājumos, kas skar bērna intereses, tostarp, bet ne tikai, par bērna izglītības vietu un dzīvesvietu.

9 Ja tiesa nolemj nodot bērnu abu vecāku kopējā aizgādībā, ko tas nozīmē praktiski?

Vecākiem nosaka kopīgu aizgādību, ja starp pusēm nav dzīva naida, un tas ļauj viņiem kopīgi pieņemt lēmumus par būtiskiem jautājumiem, kas attiecas uz bērna interesēm, kā arī par bērna ikdienas aprūpi. Minētais nenozīmē, ka katram no vecākiem ir tiesības pavadīt vienādu laiku ar bērnu, bet gan nodrošina, ka abiem vecākiem ir atbilstīgi pienākumi un saistības pret bērnu.

10 Kurā tiesā vai iestādē ir jāvēršas ar iesniegumu par vecāku atbildību? Kādas formalitātes ir jāievēro un kādi dokumenti jāpievieno iesniegumam?

Pusēm, kas vēlas iesniegt pieteikumu par vecāku atbildību, parasti ir jāvēršas rajona tiesā, tomēr dažī pieteikumi — papildu pieteikumi procesam laulības lietās —, iespējams, ir jāiesniedz apgabaltiesā vai Augstajā tiesā. Augstajai tiesai ir ekskluzīva jurisdikcija jautājumos, kas saistīti ar bērna nolaupīšanu.

11 Kāda kārtība ir jāievēro šajos gadījumos? Vai ir iespējams lietu risināt paātrinātā kārtībā?

Jā. Ir iespējams vērsties tiesā *ex parte*, proti, nepaziņojot otrai pusei, — ja apstākļi ir tādi, ka bērns varētu tikt apdraudēts, ja pieteikuma iesniedzējs paziņotu atbildētājam parastajā kārtībā.

12 Vai ir iespējams saņemt juridisku palīdzību, lai segtu tiesas izdevumus?

Jā. Juridisko palīdzību saņem, izmantojot Civiltiesiskās juridiskās palīdzības sistēmu. Šī sistēma ir piesaistīta ienākumiem.

13 Vai lēmumu par vecāku atbildību ir iespējams pārsūdzēt?

Jā. Pirmās instances tiesas, t. i., tiesas, kurā sākts process, lēmumu var pārsūdzēt, taču apelācijas instances tiesas lēmumu parasti nevar pārsūdzēt.

14 Dažos gadījumos varbūt ir jāvēršas tiesā vai citā iestādē, lai panāktu, ka lēmums par vecāku atbildību tiek izpildīts. Kāda kārtība ir jāievēro šādos gadījumos?

Personām, kuras vēlas panākt, lai tiktu izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ir jāiepazīstas ar attiecīgās tiesas vai iestādes noteikumiem. Izņemot *ex parte* pieteikumus, jums ir jāinformē atbildētājs par jūsu nodomu īstenot jebkuru procedūru nolūkā panākt sprieduma izpildi.

15 Kas man jā dara, lai panāktu, ka šajā dalībvalstī tiek atzīts un izpildīts lēmums par vecāku atbildību, ko ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa?

Sk. atbildi uz 14. jautājumu.

16 Kurā šīs dalībvalsts tiesā ir jāvēršas, lai apstrīdētu lēmuma atzīšanu par vecāku atbildību, ja lēmumu ir pieņēmusi citas dalībvalsts tiesa? Kāda procedūra ir piemērojama šādos gadījumos?

Augstajā tiesā, kurai ir pilnīga sākotnējā jurisdikcija.

17 Kādus tiesību aktus piemēro tiesa, izskatot lietu par vecāku atbildību, ja bērns vai lietā iesaistītās puses nedzīvo šajā dalībvalstī vai ja tiem ir dažādas valstspiederības?

Ar 2000. gada Bērnu aizsardzības (Hāgas Konvencija) likumu tiek piešķirts juridisks spēks 1996. gada Hāgas Konvencijai par jurisdikciju, piemērojamiem tiesību aktiem, atzīšanu, izpildi un sadarbību attiecībā uz vecāku atbildību un bērnu aizsardzības pasākumiem, ko piemēro šajā jomā; ir piemērojama arī Padomes Regula (EK) Nr. 2201/2003 par jurisdikciju un spriedumu atzīšanu un izpildi laulības lietās un lietās par vecāku atbildību (Brisele II bis).

Šī lapa ir daļa no tīmekļvietnes [Tava Eiropa](#).

Mēs labprāt uzzinātu jūsu [atsauksmes](#) par sniegtās informācijas lietderību.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Lapa atjaunināta: 08/04/2022

Šīs lapas versiju savā valodā uztur attiecīgais Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkla kontaktpunkts. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviesušas kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Ne Eiropas Tiesiskās sadarbības tīkls, ne Eiropas Komisija neuzņemas nekādu atbildību par šajā dokumentā ietverto vai minēto informāciju vai datiem. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.